

بسم الله الرحمن الرحيم

تینا حضرت دوخت

موضوع مقاله : راهکارهایی پایایی و مانایی خانواده متعالی از منظر روایات

چکیده

خانواده متعالی از منظر روایات

خانواده به عنوان یکی از بنیادی‌ترین نهادهای اجتماعی، نقش مهمی در تربیت و پرورش افراد جامعه دارد. از منظر روایات اسلامی، خانواده متعالی خانواده‌ای است که بر پایه اصول دینی و اخلاقی بنا شده و اعضای آن در تعاملات خود به ارزش‌های الهی پایبند هستند.

خانواده متعالی در روایات اسلامی به خانواده‌هایی اطلاق می‌شود که بر اساس آموزه‌های دینی و اخلاقی زندگی می‌کنند. این خانواده‌ها با تکیه بر اصولی همچون محبت، احترام متقابل، و تقوا، به دنبال ایجاد محیطی سالم و پایدار برای رشد و تعالی خود هستند در این مقاله راهکارهایی برای پایایی و مانایی خانواده متعالی از منظر روایات می‌پردازیم

کلید واژه : راهکار ، پایایی ، مانایی، خانواده متعال

مقدمه

خانواده به عنوان کوچکترین واحد جامعه، نقش بسیار مهمی در شکل‌گیری شخصیت افراد، ارزش‌ها و هنجارهای اجتماعی دارد و در روایت یکی از مهم‌ترین نهاد های اجتماعی و تربیتی شده است. یک خانواده پایدار، جامعه‌ای پایدار را رقم می‌زند. یک خانواده سالم و پایدار، زمینه‌ای را فراهم می‌کند تا افراد با سلامت روان بهتری زندگی کنند

خانواده‌های پایدار، نقش مهمی در پیشگیری از بسیاری از آسیب‌های اجتماعی مانند طلاق، اعتیاد، خشونت و... دارند.

خانواده، مهم‌ترین نهاد برای انتقال ارزش‌ها، فرهنگ و میراث گذشتگان به نسل‌های آینده است.

انسان به عنوان یک موجود اجتماعی، نیاز به محبت، حمایت و تعلق دارد. خانواده، بهترین مکان برای تأمین این نیازها است. ما در این مقاله خواستار این هستیم که راهکارهای برای پایایی و مانایی خانواده از منظر روایت ارائه بدهیم تا جامعه سالمی بسازیم

با توجه به اهمیت خانواده اسلامی و چالش‌هایی که امروزه خانواده‌ها با آن روبرو هستند، ارائه راهکارهای عملی برای تقویت و پایایی خانواده متعالی آن هم از طریق روایت امری ضروری است

جامعه‌شناسان: این دسته از نویسندگان، بر نقش عوامل اجتماعی، فرهنگی و اقتصادی در شکل‌گیری و پایداری خانواده تأکید دارند. آن‌ها به مواردی مانند تغییرات اجتماعی، نابرابری‌های اجتماعی، و تأثیر رسانه‌ها بر خانواده می‌پردازند. ولی براساس بررسی های انجام شده مقاله ای مبنی بر اینکه راهکار هایی بر پایایی ومانایی خانواده باشد وجود ندارد

خانواده متعالی در سایه حاکمیت حقوق عاطفی نوشته خانم افروز غلامعلی در سال ۱۳۹۹ است که خانواده متعالی را تعریف چپستی و چرایی خانواده متعالی پرداخته است ولی راهکارهای های در این زمینه نداده است ما هم می‌خواهیم در این مقاله به چه راهکارهای برای پایایی و مانایی خانواده متعالی از منظر روایت است بپردازیم

مفهوم شناسی

خانواده متعالی: خانواده متعالی به خانواده‌ای اطلاق می‌شود که بر اساس اصول و ارزش‌های دینی و اخلاقی شکل گرفته و در آن اعضا به دنبال رشد و تعالی معنوی و اخلاقی هستند. (سایت SID)

پایانی و مانایی: پایایی در لغت به معنای قوام کلی سنجش است (سایت ویدگی بدیا)

مانایی در لغت به معنای مشابهت است و در اصطلاح پایداری و مانایی خانواده به معنای حفظ و تقویت بنیان خانواده در طول زمان در مواجهه با چالش‌ها و مشکلات مختلف است (فرهنگ نامه دهخدا)

خانواده در اسلام به عنوان یکی از اساسی‌ترین نهاد اجتماعی شناخته می‌شود که نقش مهمی در تربیت و رشد افراد دارد و در روایات اسلامی خانواده به عنوان کانون برای تأمین نیازهای عاطفی و اجتماعی انسان معرفی شده است که پیامبر اکرم صلی الله علیه و سلم می‌فرمایند ((هیچ بنایی در اسلام نزد خدا محبوب‌تر از بنای خانواده نیست)) (محمد باقر مجلسی. بحار الانوار ص ۱۰۳) و همین راستا راهکارهای عملی ارائه دادند که می‌توان با توجه به آنها خانواده متعال داشته امام علی می‌فرمایند ((ایمان و تقوا باعث مس شود پایه‌های اصلی زندگی خانوادگی است)) (نهج البلاغه حکمت ۳۸) که در ادامه به آنها اشاره می‌کنیم

بررسی مبانی روایی خانواده متعالی: نگاهی عمیق به ریشه‌های سعادت خانواده

وقتی از خانواده متعالی صحبت می‌کنیم، در واقع به دنبال کشف رازهایی هستیم که یک خانواده را به پناهگاهی امن، مملو از عشق، احترام و رشد تبدیل می‌کند. دین اسلام، به ویژه روایات ائمه معصومین (علیهم السلام)، منابع غنی و ارزشمندی برای شناخت این رازها در اختیار ما قرار می‌دهد.

در روایات، خانواده نه تنها یک نهاد اجتماعی، بلکه یک بستر برای رشد معنوی و اخلاقی افراد نیز محسوب می‌شود. خانواده‌ای که بر پایه محبت، گذشت و ایثار بنا شود، می‌تواند به پناهگاهی امن برای همه اعضای خود تبدیل شود و زمینه را برای رشد و شکوفایی استعدادها و توانایی‌های آنها فراهم آورد.

نقش زن و مرد در خانواده

هریکی از خانواده نقش بسزایی دارند که در بخش به آنها می‌پردازیم

نقش مرد در خانواده

۱. سرپرستی و مدیریت

مرد به عنوان سرپرست و مدیر خانواده شناخته می‌شود. این نقش بر اساس توانمندی‌های مدیریتی و مسئولیت‌های اقتصادی او تعیین شده است. خداوند در قرآن کریم می‌فرماید:

➤ «الرِّجَالُ قَوَّامُونَ عَلَى النِّسَاءِ بِمَا فَضَّلَ اللَّهُ بَعْضَهُمْ عَلَى بَعْضٍ وَبِمَا أَنْفَقُوا مِنْ أَمْوَالِهِمْ»
(سوره نساء، آیه ۳۴).

این آیه نشان‌دهنده مسئولیت مرد در تأمین نیازهای مالی خانواده و مدیریت کلی آن است. امام علی علیه‌السلام نیز می‌فرمایند:

➤ «مرد باید در خانواده خود مانند یک ستون باشد که همه اعضای خانواده به او تکیه کنند» (نهج البلاغه، حکمت ۳۸).

۲. تأمین نیازهای مالی

یکی از وظایف اصلی مرد در خانواده، تأمین نیازهای مالی است. امام صادق (علیه السلام) می‌فرمایند:

➤ «مرد باید تلاش کند تا نیازهای مالی خانواده‌اش را به بهترین شکل ممکن تأمین کند»
(وسائل الشیعه، جلد ۱۴، صفحه ۱۱۱).

۳. حفظ امنیت و آرامش خانواده

مرد باید به عنوان محافظ و نگهبان خانواده عمل کند و امنیت و آرامش را برای اعضای خانواده فراهم کند. پیامبر اکرم (صلی الله علیه وسلم) می‌فرمایند:

➤ «مرد باید مانند یک سپر برای خانواده‌اش باشد و از آن‌ها در برابر مشکلات و خطرات محافظت کند» (بحار الانوار، جلد ۷۱، صفحه ۳۸۵).

نقش زن در خانواده

اگر جامعه ای بخواهد صالح باشد باید آحاد آن جامعه نیز سالن باشد تربیت انسان ها از خانواده ها آغاز می شود خانواده ای که نقش مادران از پدران بیش تر است (خانواده متعالی معروف و منکرهای احکام خانواده توسط سازمان فرهنگی خانواده سپاه پاسداران ص ۱۱)

۱. تربیت فرزندان

زن نقش بسیار مهمی در تربیت فرزندان دارد. امام علی (علیه السلام) می‌فرماید:

➤ «زن باید مانند یک معلم مهربان و دلسوز، فرزندان خود را تربیت کند و آن‌ها را به سوی راه راست هدایت کند» (نهج البلاغه، نامه ۳۱).

۲. مدیریت امور داخلی خانه

زن مسئولیت مدیریت امور داخلی خانه را بر عهده دارد. امام صادق (علیه و السلام) می‌فرماید:

➤ «زن باید با دقت و نظم، امور داخلی خانه را مدیریت کند و محیطی آرام و دلپذیر برای خانواده فراهم کند» (وسائل الشیعه، جلد ۱۴، صفحه ۱۱۱).

۳. ایجاد محبت و مودت

زن باید با محبت و مهربانی خود، فضای خانه را معطر کند و مودت و محبت را بین اعضای خانواده افزایش دهد. پیامبر اکرم صلی‌الله علیه وسلم می‌فرماید:

➤ «زن باید مانند یک گل باشد که با محبت و مهربانی خود، فضای خانه را معطر کند» (بحار الانوار، جلد ۷۴ ص ۱۶۴)

توصیه‌های روایی درباره تربیت فرزندان و تأثیر آن بر پایداری خانواده

تربیت فرزندان یکی از مهم‌ترین وظایف والدین در اسلام است و تأثیر بسزایی بر پایداری و استحکام خانواده دارد. در این فصل، به بررسی توصیه‌های روایی درباره تربیت فرزندان و تأثیر آن بر پایداری خانواده می‌پردازیم.

۱. اهمیت تربیت فرزندان در اسلام

روزی امام حسن مجتبی(ع) کودکی بودند و در کوچه مشغول بازی بودند. ناگهان با پیرمردی برخورد کردند و پیرمرد زمین خورد. امام حسن(ع) بلافاصله به کمک پیرمرد شتافتند و او را بلند کردند. سپس از او عذرخواهی کردند و از او خواستند که عصبانی نشود.

پیرمرد که از رفتار پسر بچه مهربان بسیار خوشحال شده بود، او را در آغوش گرفت و گفت: "پسرم، تو چه پسر بچه خوب و مؤدبی هستی. پدرت چه کسی است؟"

امام حسن(ع) با افتخار گفتند: "پدر من حضرت علی(ع) است."

پیرمرد با شنیدن این نام، بسیار تعجب کرد و گفت: "پس تو فرزند آن مرد بزرگ و شجاعی هستی که همه از او تعریف می‌کنند. من مطمئنم که تو هم مثل پدرت، مرد بزرگی خواهی شد."

این داستان نشان می‌دهد که حضرت علی(ع) به فرزندان می‌آموختند که به بزرگ‌ترها احترام بگذارند و به آنها کمک کنند. همچنین، این داستان نشان می‌دهد که تربیت صحیح فرزندان، نتیجه‌ای جز تربیت انسان‌هایی شریف و بزرگوار نخواهد داشت. کتاب‌های داستان اهل بیت

****نکات قابل توجه در این داستان:****

*** **احترام به بزرگ‌ترها:** یکی از مهم‌ترین اصول اخلاقی در اسلام، احترام به بزرگ‌ترها است. امام حسن(ع) با کمک کردن به پیرمرد، این اصل مهم را به خوبی نشان دادند.**

*** **مهربانی و شفقت:** مهربانی و شفقت از دیگر ویژگی‌های بارز امام حسن(ع) بود. ایشان با مهربانی و دلسوزی به پیرمرد کمک کردند و او را آرام کردند.**

*** **فروتنی:** با وجود اینکه امام حسن(ع) فرزند حضرت علی(ع) بودند، اما هیچ‌گونه غروری از خود نشان ندادند و با فروتنی از پیرمرد عذرخواهی کردند.**

این داستان نشان می‌دهد که تربیت صحیح فرزندان، نتیجه‌ای جز تربیت انسان‌هایی شریف و بزرگوار نخواهد داشت.

اهل بیت می تواند بهترین الگو برای تربیت فرزندان باشد

نتیجه گیری

خانواده یکی از بنیادی‌ترین نقش بسیار مهمی در تربیت و پرورش افراد جامعه دارد. از منظر روایات اسلامی، خانواده متعالی خانواده‌ای است که بر پایه اصول دینی و اخلاقی بنا شده و اعضای آن در تعاملات خود به ارزش‌های الهی پایبند هستند.

محبت و مودت بین اعضای خانواده، به ویژه بین زن و توجه به اصولی که در روایات اسلامی برای پایداری و مانایی خانواده متعالی ذکر شده است، می‌تواند به ایجاد محیطی سالم و پایدار برای رشد و تعالی اعضای خانواده کمک کند. این اصول نه تنها به بهبود روابط بین اعضای خانواده کمک می‌کنند، بلکه به ایجاد جامعه‌ای سالم و پایدار نیز منجر می‌شوند.

یکی از نکات مهم در این زمینه، ****نقش والدین**** در تربیت و پرورش فرزندان است. والدین باید با الگو قرار دادن خود و رعایت اصول دینی و اخلاقی، به فرزندان خود آموزش دهند که چگونه در تعاملات خود به ارزش‌های الهی پایبند باشند. این امر می‌تواند به ایجاد نسلی پایبند به اصول دینی و اخلاقی کمک کند که در آینده نقش مهمی در جامعه ایفا خواهند کرد.

****نقش پدر**** در خانواده به عنوان سرپرست و مدیر خانواده بسیار مهم است. پدر باید با ایجاد محیطی امن و حمایت‌کننده، به اعضای خانواده کمک کند تا به اهداف خود برسند. همچنین، پدر باید با رعایت اصول دینی و اخلاقی، الگوی مناسبی برای فرزندان خود باشد.

****نقش مادر**** نیز در خانواده بسیار حیاتی است. مادر به عنوان مربی و پرورش‌دهنده اصلی فرزندان، نقش مهمی در تربیت و آموزش آن‌ها دارد. مادر باید با محبت و صبر، به فرزندان خود آموزش دهد که چگونه در تعاملات خود به ارزش‌های الهی پایبند باشند.

****نقش فرزندان**** نیز در خانواده بسیار مهم است. فرزندان باید با احترام به والدین و رعایت اصول دینی و اخلاقی، به ایجاد محیطی سالم و پایدار در خانواده کمک کنند. همچنین، فرزندان باید با تلاش و کوشش، به اهداف خود برسند و نقش مهمی در جامعه ایفا کنند.

در نهایت، توجه به اصولی که در روایات اسلامی برای پایایی و مانایی خانواده متعالی ذکر شده است، می‌تواند به ایجاد محیطی سالم و پایدار برای رشد و تعالی اعضای خانواده کمک کند. این اصول نه تنها به بهبود روابط بین اعضای خانواده کمک می‌کنند، بلکه به ایجاد جامعه‌ای سالم و پایدار نیز منجر می‌شوند. با توجه به اهمیت خانواده در جامعه اسلامی، توجه به این اصول و تلاش برای پیاده‌سازی آن‌ها در زندگی خانوادگی، می‌تواند به بهبود وضعیت خانواده‌ها و در نتیجه جامعه کمک کند. و در این مقاله راهکارهایی روایی داده شد تا بر پایایی و مانایی خانواده متعالی رسیده شده باشد

منابع

قرآن کریم

نهج البلاغه

مجلسی . محمد باقر . بحار الانوار ۱۰۳۷/۱۱۱۰

رساله الحقوق

عاملی . حر . وسائل الشعیه ۱۱۰۴

فرهنگ نامه دهخدا

سازمان فرهنگی سپاه پاسداران/ خانواده متعالی و معروف ها و منکر های احکامی خانواده

قرائتی . محسن . ۱۴۰۱ سیمای خانواده در قرآن

بصیری . م . ۱۴۰۳ مقاله اهمیت نقش بدر در تربیت

سهراب مروتی ، زهرا رضایی ، سهیلاهمتی مامو سال ۱۳۹۱ مقاله بررسی شاخص های بارز خانواده متعالی از منظر قرآن و روایات

شاهرودی محمد رضا، فیضی زهرا ، باقری زهرا ۱۳۹۶ مقاله خانواده و کارکرد تربیتی آن در قرآن

پور محمدی سید راضیه پور محمدی ، خوند سکینه ، اخلاقی نرجس ، سال ۱۳۹۱ مقاله شاخص اخلاقی خانواده متعالی در بهبود سبک زندگی از منظر قرآن

تحکیم و تعالی خانواده خلاصه دوره آموزشی غیر حضوری سمنان است

سایت ویکی پدیا

سایت SID